

Kapitulli 3

➤ 3.1. Shkaqet dhe Synimet e Politikave te Tregtise dhe te Investimeve

Qdo vend ka politiken e vet te **tregtise** dhe te **investimeve nderkombetare**, keto politika mund te njoftohen publikisht mirpo mund te mbeten edhe secrete. Politikat shtetrore kane per qellim nxitjen, drejtimin dhe mbrojtjen e veprimtarive shtetrore. Ushtrimi I ketyre politikave eshte **si rezultat I sovranitetit kombetar** qe I jep te drejten shtetit te kujdeset per vandin dhe qytetaret e saj. Politika shteterore mund te ndikoj ne tregti apo ne investime ne menyre te drejteperdrejte apo terthorazi.

Veprimet politike te shume vendeve sot synojne ne rritjen ose ne ruajtjen e nivelit te jeteses se qytetareve te vendit, stimulojne zhvillimin kombetar, punezenien e pote dhe keto synime jane te lidhura njera me tjetre ngusht, rritja e njeres shkakton rritjen e tjeres dhe anasjelltas. Dhe keto synime shtetrore mund edhe te ken ndikim nderkombetare, p.sh nese nje vend eksporton me sasira te medha ne nje vend tjeter ateher ne vedin importues punzenia mund te bjere. Nje vend poashtu mund te ndejk politiken qe synon transferimin e teknologjise nga jashte. Gjithashtu qeverite mund te kufizojne importet sepse ata mund te konsiderojne qe importet mund te kercnojne kulturen, shendetsine dhe standardin dhe cuisine e jeteses ne vend. Nje nga **qellimet** me te rendesishme **te masave** te politikes se jashtme **eshte sigurimi kombetare**. Shtetet gjithashtu mund te kene **nevoje ta kufizojne ose ta nxisin** fluksin e tregtise dhe te investimeve ne menyre qe te mbrojne kapacitetet e industries qe jane te rendesishme per sigurimin kombetare. Gjithashtu konfliktet midis vendeve ndodhin **kur synimet e politikes se jashtme** prekin masat per tregtine dhe investimet.

➤ 3.2. Zhvillimet Globale pas vitit 1945

Qysh pas L.II.B me 1945 mendohej qe fluksi I investimeve dhe I tregtise nderkombetare mund te ishin qelsi I lulzimit mbarëbotror. Pas shume negociatave ne Londer, Gjeneve, New York arriten deri ne nje marrveshje ne mars te viti 1948 ne Havane te Kubes me nenshkrimin e **kartes se Havanes** per **ITO(International Trade Organization)**. Aty perfshiheshin marrveshje midis 53 vendeve, kjo **organize botrore e tregtise** parashikohej te merret **me politikat e tregtise nderkombetare, marrveshjet per mallrat, punezenien, rindertimin dhe zhvillimin ekonomik** dhe ngritjen e nje agjensioni te ri te **Kombeve te Bashkuara** per te administruar gjithqka. Mirpo nga shume kombe karta **nuk u ratifikua** per shkak te dobsimit te sovranitetit kombetare.

GATT(General agreement on trade and tariffs)- ka qene organizimi me I sukseshem nderkombetare pas L.II.B, ka qene trupi kryesore per negociata multilaterale mes vendeve te ndryshme me qellim te heqjes se barierave tregtare dhe ne krijimin e mekanizmave per te thjeshtesuar tregtine nderkombetare. Ka qene e vendosur ne Gjeneve, sekretariati I GATT-it drejtonte punen e tij nepermjet perfaquesuasve te vendeve antare. Negociatat speciale si **Raundi I Tokios**, **Raundi Kenedi** diskutuan per reduktimin e e barrierave tregtare, ndersa ne **Raudnin** tjeter te **Uruguajit** u perqendruan ne tregtine e sherbimeve, mbrojtjen e te drejtave te pasurise intelektuale si dhe per reduktimin e barrierave tregtare. **WTO(world trade organization)** e ka zavendesuar GATT-in qe tash perfshin shumicen e vendeve te globit, dhe ka zgjeruar veprimtarine e saj shume me teper sesa marrveshjet per tregti dhe tarifa.

FMN(fondi monetar nderkombetar)- nje institucion tjeter nderkombetar, themeluar ne vitin 1943 qe ta siguroj **stabilitetin e sistemit monetar nderkombetar** dhe qe te **siguroj kurset fikse te kembimit midis vendeve**, poashtu huazonte te **holla** per ti ndihmuar vendeve te shkatruara nga lufta dyte botore.

Banka Botrone-Ka pasur ndikim te madh nderkombetare, formuar ne vitin 1944 per te ndihumar vendet qe vuanin nga shkatrrimet e luftes, si dhe me vone e mori detyren per te ndihmuar zhvillimin botror. Kur vendet here pas here kishin emergjencia, ajo I ka dhene si nje infuzion thene figurativish per te stimuluar ngritjen ekonomike ne ato vende.

➤ 3.3.Ndryshimet ne Mjedisin Politik Global dhe Politikat e Tregtise dhe te Investimeve

Tri jane ndryshimet e medha qe kane ndodhur ne mjedisin global politik qe kane sjellur ndryshime ne politiken e tregtise dhe te investimeve:

-**Redukimi I ndikimit te politikave vendase**-zgjerimi I lidhjeve globale midis kompanive, industrive dhe vendeve ka ndikuar ne reduktimin e ndikimit te politikave vendase.

-**Roli I institucioneve nderkombetare**-

-**Thellimi I konfliktit midis vendeve te industrializuara dhe vendeve ne zhvillim-**

➤ 3.4.Politikat e Ndryshimit te Mjedisit te Tregtise dhe Investimeve Nderkombetare

Format kryesore te ndryshimit te tregtise dhe te investimeve nderkombetare jane **masat per nxitjen apo per kufizimet** e tregtise dhe te investimeve midis vendeve.

-**Kufizimi I importeve**- Kur vendet nuk arrijne ne marrveshje vullnetare per te rregulluar fluksin e tregtis dhe te investimeve ato shpesh vendosin bariera ne import si

tarifa dhe kuota qe jane taksa mbi qimet e produkteve te importuara dhe kufizime sasiore te importeve. Gjithashtu kufizimi I importit mund te behet edhe me **barriera Jotarifore** siq jane: *fushatat e ndryshme per blerjen e produktit vendor, venies se theksit me shume ne projektet se sa ne perfitimin prej produkteve, nepermjet rendimit te procedurave dhe inspektimeve te importeve ETJ.* Kufizimet e tilla mund te ndodhin edhe per futjen e investimeve dhe tregtine e sherbimeve. Qe ta ruajne pronesine dhe zhvillimin e industries vendase shume qeveri vendosin kufizime te ndryshme per flukset e investimeve dhe te kapitalit te investuar, kete e bejne agjensite e seleksionimit te investimeve, duhet pra marre **leja speciale** prej tyre per projektet e investimeve. Kjo leje permban edhe kushte te caktuara qe duhet ti permabhen investitorët siq jane: *numri I vendeve te punes qe duhet te krijohen, niveli I te ardhurave qe mund te riatdhesohen, funksioni qe do te kryhen nga te huajt etj,* dhe me vendosjen e kufizimeve te import mund te themi se shtrenjetohen qmimet ne vend.

-Kufizimi I eksporteve- Perveq kufizimit te importeve vendet kontrollojnë edhe eksportet e tyre, arsyet per kete veprim jane te ndryshme: *oferta e kufizuar ne vend apo mungesa e ofertes ne vend, deshira per ta mbajtur kapitalin ne vend si dhe sigurimi kombetar.* Shume vende kufizojne nxjerjen jasht te kapitalit te tyre ndersa qytetaret jane te interesuar ta investojne kapitalin jashte ku niveli I sigurise dhe I interesit eshte me I madh. Dhe ne kete lufte kompanite fitojne, kjo mase I frenon edhe investitorët e huaj potencial ne vend sepse ata nuk investojne ne nje vend ku eshte e kufizuar nxjerrja e kapitalit jasht vendit pra ata nuk jane te sigurt per riatdhesimin e kapitalit te tyre qe do ta investojne ne vend.

-Nxitja e eksporteve- Deshira per ta rritur pjesmarrjen ne tregitn dhe investimet nderkombetare ka quar qe vendet te hartojne programe te ndryshme per nxitje te saj, keto programe behen per ti ndihmuar firmat vendase te zgjerojen, te neutralizojne apo te kundershtojne perpjekjet per eksportet e vendeve tjera. Qeverite **ndihmojne ne pajisjen me perparsi** te firmave qe punojne per eksport, *I ofrojne informacione me kosto me te ulet, pjesmarrje ne ekspozita te ndryshme shtetrore me me pak shpenzime I japin subvencione te promocionit ETJ.* Kur vendet kane **keqsim te bilancit tregtar**(*deficit te bilancit tregtar*) politikat tregtare te shtetit **perqendrohen** ne programe **te eksporteve.**

-Nxitja e importeve- Ne fushen e tregitse masat nxitese te importit I zbatojne vendet qe kane suficit te larte bilancit tregtare. Ato shpresojne qe ta balancojne kete bilanc tregtare. Rast tipk eshte JETRO organizate japoneze qe ne fillim u krijua per te nxitur importet nga jasht ndersa tash ben inkurajimin apo nxitjen e eksporteve.

Shume vende jane duke perdorur masa per terheqjen e IDH-ve ne vend per te krijuar rritjen ekonomike ne vend. Stimulimet qe perdoren per te terhequr IDH-te ne vend jane: **stimujt fiscal**-zbritje per shpenzimet kapitale, perjashtimet nga taxat(tax holiday). **Stimujt finanziar**-ofrojne perparsi per investitorët e huaj sin e sigurimin e tokës apo ndertesave, sigurojne huate dhe garacionet e tyre etj dhe **stimujt jofinanciar**- si mbrojtaj speciale nga konkurenca nepermjet tarifave, kuotave te importit si dhe I bejne lehtesime duke investuar vet vendi ne infrastrukturre. Duhet cekur se **nxitja e IDH-ve edhe e importeve** ne vend mund te veje ne disavantazh firmat e vendeve.